

تاریخ اروپا

از قرن نوزدهم تا اوایل قرن بیستم یکم

سرژ برستاین . پی یر میلزا
ترجمه پیروز ایزدی

Berstein, Serge

برستاین، سرژ

تاریخ اروپا از قرن نوزدهم تا اوایل قرن بیست و یکم / سرژ برستاین، پییر
میلزا - ترجمه پیروز ایزدی - تهران: نشر ثالث، ۱۳۹۴.

Histoire de l'Europe: du xixesiède au
début du xxie siècle

عنوان اصلی:

ISBN 978-600-405-043-2

شابک ۹۷۸-۶۰۰-۴۰۵-۰۴۳-۲

تاریخ اروپا - ۱۷۸۹ - ۱۹۰۰ م. و قرن ۲۰ م.

۹۴۰/۳۸

۲۲ ب/۲۹۹ D

دفتر مرکزی: خیابان کریمخان زند / شیراز / ایران / پلاک ۱۵۰ / طبقه چهارم / تلفن: ۸۸۳۰۲۴۳۷

فروشگاه: خیابان سیاحان / شیراز / ایران / پلاک ۱۴۸ / تلفن: ۷-۸۸۳۲۵۳۷۶

■ تاریخ اروپا: از قرن نوزدهم تا اوایل قرن بیست و یکم

● سرژ برستاین - پییر میلزا ● مترجم: پیروز ایزدی ● ناشر: نشر ثالث

● مجموعه فلسفه و علوم اجتماعی

● چاپ اول: ۱۳۹۴ / ۱۰۰۰ نسخه

● لیتوگرافی: ثالث ● چاپ: احمدی ● صحافی: مینو

● کلیه حقوق محفوظ و متعلق به نشر ثالث است

ISBN 978-600-405-043-2

شابک ۹۷۸-۶۰۰-۴۰۵-۰۴۳-۲

● سایت اینترنتی: www.salesspublisher.com پست الکترونیک: Info@salesspublisher.com

● قیمت: ۴۸۰۰۰ تومان

فهرست

۱۷	یادداشت مترجم
۲۱	پیشگفتار
۲۳	فصل اول: میراث قرن نوزدهم
۲۴	نخستین کنسول اروپایی: اتحاد مقدس
۲۴	بازسازی رژیم کهن
۲۵	موازنه اروپایی و اصل بقای سلسله پادشاهی
۲۸	اسطوره‌ها و واقعیت‌های اتحاد مقدس
۳۱	آرمان‌های لیبرال و ملی مردم اروپا / ۱۸۲۰-۱۸۵۰
۳۱	جنبش‌های ملی
۳۱	تب اروپایی ۱۸۳۰
۳۹	«بهار ملت‌ها»
۴۴	فروکش موج انقلابی و بازگشت نظم ۱۸۱۵ در اروپای مرکزی
۴۷	ظهور ملیت‌ها و برخورد ناسیونالیسم‌ها (۱۸۵۰-۱۹۱۴)
۴۷	ناپلئون سوم و نابودی نظم کنگره وین
۵۳	اروپای بیسمارک
۵۶	برخورد ناسیونالیسم‌های اروپایی و گام نهادن به سوی جنگ
۵۹	«جنگ جهانی اول»: فرجام خونین اروپای ملت‌ها
۵۹	منازعه‌ای پایان‌ناپذیر یا نتیجه‌ای نامعلوم
۶۱	اروپای ملیت‌ها؟
۶۷	فصل دوم: ۱۹۱۹-۱۹۳۱: اروپای متزلزل
۶۸	پیروزی ظاهری اصول لیبرال

۶۸		اروپای ملیت‌ها
۶۸		اروپای دموکراسی‌های لیبرال
۶۹		جنگ لیبرالیسم را به لرزه درآورد
۷۰		فروپاشی رژیم تزاری
۷۰		تزلزل دولت کهن در نتیجه جنگ
۷۲		روزهای فوریه و خلع تزار
۷۳		روزهای فوریه تا انقلاب اکبر
۷۳		حکومت موقت و «دوگانگی قدرت»
۷۵		انقلاب اخیر
۷۶		داخلی و جنگ مداخله‌جویانه
۷۶		کمونیسم جنگ
۷۸		شکست رتس‌ها: سید
۷۹		موج انقلاب در اروپا
۷۹		اروپای ویران: راه‌های برای انقلاب کمونیستی
۸۱		انقلاب در آلمان
۸۳		انقلاب در مجارستان
۸۳		رشد جریان‌های انقلابی در اروپای مرکزی و غربی
۸۴		ضدانقلاب در آلمان
۸۵		ضدانقلاب در مجارستان
۸۶		شکست موج انقلابی
۸۷		نخستین اعتراضات به نظم نوین بین‌المللی
۸۷		پیروزی مصطفی کمال در ترکیه
۸۸		مسئله فیوم
۸۸		نارضایتی‌های عمیق
۹۱		فصل سوم: موازنه ناپایدار دهه‌های ۱۹۲۰
۹۲		کارنامه منازعه‌ای انتحاری
۹۴		کارنامه خسارات مادی سنگین
۹۵		عدم توازن مالی چشمگیر
۹۶		پایان یک هژمونی
۹۶		قطب‌های جدید قدرت جهانی
۹۷		سلطه استعماری شکننده

۹۸	زوال نفوذ فکری
۹۸	دگرگونی‌های اجتماعی
۹۸	فقرای جدید و ثروتمندان جدید
۱۰۰	سرنوشت متفاوت دهقانان و واکنش‌های آنان
۱۰۱	نخستین گام‌ها برای آزادی زنان
۱۰۲	پیروزی ظاهری دموکراسی
۱۰۲	اروپای جمهوری‌ها و پادشاهی‌های پارلمانی
۱۰۳	دموکراسی شکننده
۱۰۴	دموکراسی بازگشت‌ناپایدار
۱۰۵	بنش میان فرانسه و آلمان
۱۰۵	فرانسه و جنگ غولی با پاهای سست
۱۰۸	بحران جمهوری وایمار
۱۰۹	درگیری‌های فرانسه و آلمان
۱۱۲	اشغال رومر
۱۱۳	دوران بریان / استرسات / تن‌داد / شکوفایی
۱۱۳	خروج از بن‌بست سیاست رومر
۱۱۵	شکوفایی ظاهری
۱۱۷	محدودیت‌ها و عدم توازن‌های شکوفایی
۱۲۰	تنش‌زدایی و گرمی روابط میان فرانسه و آلمان
۱۲۴	عوامل محرک بی‌ثباتی
۱۲۴	اتحادهای متقابل فرانسه
۱۲۶	تهدید دایمی شوروی در شرق
۱۲۶	از ثبات‌سازی تا سیاست اقتصادی جدید (نپ)
۱۲۷	از استراتژی استالینی تا «مبارزه علیه جنگ امپریالیستی»
۱۲۹	بحران در ایتالای پس از جنگ
۱۳۲	پیدایش مدل سیاسی فاشیست در ایتالیا
۱۳۶	امیدهای بر باد رفته: امنیت جمعی و وحدت اروپا
۱۳۶	روح ژنو و شکست امنیت جمعی
۱۳۷	نضج‌گیری و شکست‌آمده وحدت اروپا
۱۴۱	فصل چهارم: دموکراسی‌ها و دیکتاتوری‌ها در بوتۀ آزمون بحران
۱۴۲	مدل لیبرال در بحران

۱۴۲	بی‌اعتباری لیبرالیسم
۱۴۳	بدیل فاشیست
۱۴۶	رکود بزرگ
۱۴۶	عدم توازن اقتصادی و مالی؛ طلبه‌ای برای بحران
۱۴۷	بحران در آمریکا
۱۴۸	بحران و آثار متفاوت آن در کشورهای بزرگ اروپایی
۱۴۹	تبعات اجتماعی بحران
۱۵۰	مبارزه با بحران و محدودیت لیبرالیسم
۱۵۰	امکا: ناپذیری سیاست‌های انقباضی
۱۵۱	داخله ضروری دولت و نئولیبرالیسم کینزی
۱۵۳	ده‌رنمای اقتصاد اروپا
۱۵۴	ظهور رژیم
۱۵۴	بحران جمهوری و
۱۵۷	هیتلر و ناسیونال سوسیالیسم
۱۶۲	دولتی شدن نازیسم
۱۶۵	توتالیتاریسم هیتلری
۱۶۵	چگونه یک دموکراسی مردم
۱۶۸	توتالیتاریسم نژادپرستانه و خودکفا
۱۷۱	سیر تحول رژیم فاشیست در ایتالیا
۱۷۱	دیکتاتوری مقتدر در مسیر سازماندهی مردم
۱۷۳	اراده توتالیتار
۱۷۶	نقایص توتالیتاریسم فاشیستی
۱۷۷	سرایت مدل اقتدارگرا
۱۷۷	مدل فاشیستی اروپایی؟
۱۸۰	دیکتاتوری‌های محافظه‌کار اروپای مرکزی، شرقی و مدیترانه‌ای
۱۸۱	اسپانیای فرانکیست
۱۸۷	دموکراسی در محاصره
۱۸۷	توتالیتاریسم استالینی در اتحاد شوروی
۱۸۹	اشاعه کمونیسم در اروپا
۱۹۰	فاشیسم، بدیل کمونیسم در اروپا

فصل پنجم: پیدایش، اوج‌گیری و سقوط اروپای هیتلری، ۱۹۳۳-۱۹۴۵ ۱۹۵

۱۹۶	نخستین ضربات نیروهای هیتلری
۱۹۶	شروع ماجرا
۱۹۷	سایه تهدید بر فراز لهستان
۱۹۸	تلاش برای ایجاد آئنشلوس در ۱۹۳۴
۱۹۹	اروپا علیه آلمان
۱۹۹	جستجوی اتحادها در شرق
۲۰۱	جبهه استرزا
۲۰۲	بحران‌های ۱۹۳۵-۱۹۳۶
۲۰۲	موافقت‌نامه دریایی میان انگلستان و آلمان تا جنگ اتوبی
۲۰۴	جنگ اسپانیا و تشکیل محور رم - برلین
۲۰۶	تهاجم بیسرن به پای مرکزی
۲۰۷	تدریج آئنشلوس (مارس ۱۹۳۸)
۲۰۸	بحران رودت - تفرس مونیخ (سپتامبر ۱۹۳۸)
۲۱۲	بحران‌های سه نوشته ساز و راه افتادن جنگ
۲۱۲	قطعه قطعه شدن چکسلواکی و الحاق آلبانی (مارس - آوریل ۱۹۳۹)
۲۱۳	پیمان پولادین و پیمان آلمان - روسیه: آغاز جنگ
۲۱۶	۱۹۳۹-۱۹۴۱: تسخیر اروپای شرقی
۲۱۶	جنگ برق‌آسا هیتلر در اروپا، شکست فرانسه (سپتامبر ۱۹۳۹ - مه ۱۹۴۰)
۲۱۸	جنگ برق‌آسا در غرب
۲۱۸	شکست فرانسه (مه - ژوئن ۱۹۴۰)
۲۲۰	نبرد انگلستان و تسخیر یونان و بالکان (پاییز ۱۹۴۰ - بهار ۱۹۴۱)
۲۲۲	ژوئن ۱۹۴۱: حمله هیتلر به شوروی
۲۲۴	اروپا تحت سیطره آلمان
۲۲۴	«آلمان بزرگ»، دولت‌های وابسته، کشورهای اشغال‌شده
۲۲۵	استثمار مالی و اقتصادی اروپا
۲۲۶	نظم جدید در اروپا
۲۲۸	همکاری
۲۲۹	اروپا بر ضد هیتلر
۲۲۹	اشکال گوناگون مقاومت در برابر سلطه هیتلر
۲۳۰	اشکال گوناگون مقاومت در مناطق مختلف اروپای تحت سلطه آلمان
۲۳۲	آزادسازی اروپای اشغال‌شده و فروپاشی محور
۲۳۲	دگرگونی استراتژیک ۱۹۴۲-۱۹۴۳

۲۳۵	آزادی اروپا و سقوط رایش (۱۹۴۳-۱۹۴۵).....
۲۳۹	فصل ششم: «سال‌های جنون» و سال‌های تیره‌وتار: فرهنگ‌های اروپایی در فاصله بین دو جنگ.....
۲۴۰	دگرگونی‌های مادی و تغییر سبک زندگی.....
۲۴۱	انفجار مدرنیته: انقلاب در حمل‌ونقل.....
۲۴۵	انفجار مدرنیته: اشاعه ابزارهای ارتباط جمعی.....
۲۴۷	انفجار مدرنیته: شهرنشینی.....
۲۵۰	سال‌های جنون: اسطوره‌ها و واقعیت‌ها.....
۲۵۰	شماره زندگی پس از جنگ.....
۲۵۲	نوزدهم سال‌های جنون: دهقانان و کارگران.....
۲۵۴	آزادی روی سال‌های جنون: بورژوازی و طبقات متوسط.....
۲۵۶	«بحران روی» و زیبایی‌شناسی جدید.....
۲۵۶	خاطره آزادی دهنده یک.....
۲۵۷	بحران ارزش‌های انسان.....
۲۵۸	بحران خردگرایی و واقعیت.....
۲۶۰	آوانگاردها.....
۲۶۰	شورش علیه تمدن غربی: جنبش «با».....
۲۶۲	سوررئالیسم.....
۲۶۴	اکسپرسیونیسم.....
۲۶۶	کلاسیک‌ها و مدرن‌ها.....
۲۶۶	«بازگشت به نظم».....
۲۶۸	اوج جستجوهای زیبایی‌شناختی در هنرهای تحسیمی.....
۲۷۰	موسیقی: مدرنیته و کلاسیسم.....
۲۷۲	نویسندگان و هنرمندان «متعهد».....
۲۷۲	عصر طلایی بازگشت ادبی.....
۲۷۱	تعهد روشنفکران: انسان‌گرایی و مخالفت با فاشیسم.....
۲۷۷	تعهد روشنفکران: کمونیسم، فاشیسم، «راه سوم».....
۲۷۷	فرهنگ‌های توتالیتار.....
۲۷۷	دوران آزادی آفرینش در شوروی (۱۹۲۲-۱۹۲۹).....
۲۷۹	توتالیتراریسم فرهنگی استالینی.....
۲۸۰	«اصلاح فرهنگی» در ایتالیای فاشیست و محدودیت‌های آن.....
۲۸۵	آلمان نازی: فرهنگ زیر چکمه.....

۲۹۰	کنش‌های اجتماعی و اوقات فراغت توده‌ها.
۲۹۰	پیدایش فرهنگ توده‌ای.
۲۹۲	ورزش، سرگرمی توده‌های جهان مدرن.
۲۹۳	عصر طلایی سینما.

فصل هفتم: اروپا در «جنگ سرد»، ۱۹۴۵-۱۹۵۶.

۲۹۸	یالتا.
۲۹۸	سازماندهی صلح.
۲۹۹	تقسیم جهان؟
۳۰۰	شرح واقع‌بینانه موازنه قوا.
۳۰۵	اروپا در «جنگ سرد».
۳۰۶	دوران تلخ «آمریکان».
۳۰۷	فآرهای برانه.
۳۰۸	خودکشی احراقی و سیاسی.
۳۱۰	سال‌های آغازین «جنگ سرد».
۳۱۰	نقشه جدید اروپای دوقطب.
۳۱۲	نظام کمونیستی در حال گسترش.
۳۱۵	اروپای «آتلانتیک» یا اروپای «اروپای غربی».
۳۱۵	اروپا در جستجوی سرنوشت مشترک.
۳۱۸	آمریکا وارد صحنه می‌شود: دکترین ترومن و طرح «ارشال».
۳۲۰	اروپای دویاره.
۳۲۰	شکل‌گیری بلوک شوروی در اروپای شرقی و تأسیس «کمیسفرم».
۳۲۲	«کودتای پراگ» و محاصره برلین.
۳۲۴	پاسخ غرب: پیمان آتلانتیک.
۳۲۶	تصلب بلوک‌ها و تردیدهای اروپاییان (۱۹۵۰-۱۹۵۴).
۳۲۶	جنگ سرد و استعمارزدایی در آسیا.
۳۲۸	اوج توتالیتاریسم استالینی: «یکپارچه‌سازی».
۳۳۱	اروپای غربی در مسیر همگرایی: از جامعه زغال سنگ و فولاد تا جامعه دفاعی اروپا.
۳۳۴	آغاز بیرون آمدن از انجماد.
۳۳۴	ورود آلمان به ناتو و شکل‌گیری «پیمان ورشو».
۳۳۵	مرگ استالین و ظهور «همزیستی مسالمت‌آمیز».

۳۳۹	فصل هشتم: اروپای غربی در دوره پیشرفت و رشد از دهه ۱۹۵۰ تا اواسط دهه ۱۹۷۰
۳۴۰	بازسازی و پیشرفت اقتصادی
۳۴۰	بازسازی اروپا
۳۴۲	عوامل رشد: یونایی جمعیتی
۳۴۴	عوامل رشد: پیشرفت‌های فنی و مداخله دولت
۳۴۶	دولت رفاه
۳۴۷	رشد فراوان: بخش‌های گوناگون و تفاوت‌های جغرافیایی
۳۵۱	محیط بین‌المللی: به سوی «تشرذایی»
۳۵۱	ران سور
۳۵۳	بحران برلین (۱۹۵۸-۱۹۶۱)
۳۵۶	بحران موشک کوبا و آغاز «تشرذایی»
۳۵۸	پیدایش «حسین» و تئوری‌های جامعه اقتصادی اروپا
۳۵۸	راه‌اندازی «حد» رابند»
۳۶۰	تأسیس بازار مشترک و اوروم
۳۶۳	اروپای ژنرال دوگل
۳۶۴	موج بزرگ استقلال مشترک اروپایی
۳۶۵	سیاست گلبنی مجد و عظمت: «تحد» همکاری آمریکا
۳۶۹	سیاست گلبنی مجد و عظمت: تأکید بر استقلال ملی
۳۷۱	سیاست گلبنی مجد و عظمت: رد اروپای یک‌چه
۳۷۶	سیاست گلبنی مجد و عظمت: محور پاریس- برن
۳۷۷	از اروپای متشکل از شش کشور به اروپای متشکل از نه کشور
۳۷۷	از شارل دوگل تا ژرژ پمپیدو، تحول در سیاست اروپایی فرانسه
۳۷۹	شکل‌گیری اروپای متشکل از نه کشور
۳۸۱	«سیاست نگاه به شرق» صدراعظم ویلی برانت
۳۸۱	وضعیت جدید در آلمان
۳۸۲	اجرای سیاست نگاه به شرق
۳۸۴	۱۹۶۸ و پیامدهای آن در اروپای غربی
۳۸۴	۱۹۶۸: بحران سرمایه‌داری لیبرال و جامعه مصرفی
۳۸۶	بحران ۱۹۶۸ در جمهوری فدرال آلمان
۳۸۹	بحران ۱۹۶۸ در فرانسه
۳۹۲	اعتراضات در ایتالیا
۳۹۵	۱۹۶۸ در بقیه اروپا

۳۹۷	فصل نهم: اروپای شرقی از آغاز دهه ۱۹۵۰ تا اواسط دهه ۱۹۷۰
۳۹۸	تحولات ناشی از استالین‌زدایی (۱۹۵۳-۱۹۵۶)
۳۹۹	گزارش خروشیف و آغاز استالین‌زدایی
۴۰۰	تزلزل بلوک اروپایی وابسته به شوروی
۴۰۳	وقایع اکبر در لهستان و تراژدی مجارستان
۴۰۳	دلایل بروز مشکلات
۴۰۴	وقایع اکبر در لهستان
۴۰۵	قیام مجارستان
۴۰۷	رهم کوبیدن مجارستان
۴۰۹	از «کمونیسم ملی» تا «حاکمیت محدود»
۴۰۹	بازگشت به اتحادیه در اروپای شرقی
۴۱۰	راه‌های ملی به سوی سوسیالیسم: یوگسلاوی، آلبانی، رومانی، مجارستان
۴۱۳	انفجار برج چکواکی
۴۱۵	«بهار پراگ» و دکترین «حاکمیت محدود»
۴۱۸	«عادی‌سازی»
۴۱۸	تزلزل اردوگاه سوسیالیست بر پایه عادی‌سازی
۴۲۰	اعتراضات مجدد در لهستان

۴۲۳	فصل دهم: از اروپای بلوک‌ها تا اروپای آزادی‌ها از اواسط دهه ۱۹۷۰ تا روزگار ما
۴۲۵	اروپای غربی در بحران جهانی
۴۲۵	شوکت نفتی، محرک بحران جهانی
۴۲۷	بیکاری و رکود تورمی
۴۲۹	«سخن گفتن با صدای واحد»
۴۲۹	نشست و پراکندگی در اروپا
۴۳۰	بحران در روابط فرا-آتلانتیکی
۴۳۴	همکاری اروپایی محدود
۴۳۶	بازگشت جنگ سرد
۴۳۶	چرخش استراتژیک اتحاد شوروی (۱۹۷۳-۱۹۷۵)
۴۳۸	منطق جنگ سرد
۴۴۲	«جندهای غرقه در خون»
۴۴۳	جنبش صلح دهه ۱۹۸۰

۴۴۵		تروریسم اروپایی
۴۴۵		موج تروریسم در اروپای غربی
۴۴۶		تروریسم در اروپا: از جنبش‌های «آزادبخش ملی» تا چپ‌گرایی رادیکال
۴۴۸		تروریسم در اروپا: میدانی برای منازعات جهان سوم
۴۵۰		محدودیت‌های اعمال تروریستی
۴۵۲		جامعه اقتصادی اروپا: از نه کشور به دوازده کشور
۴۵۲		مشکلات اروپای متشکل از نه کشور: بحران و تقاضاهای بریتانیا
۴۵۵		ایجاد نظام پولی اروپایی و انتخاب پارلمان با مراجعه به آرای عمومی
۴۵۷		گسترش به دوازده کشور و پذیرش سند واحد
۴۶۱		از جامعه اقتصادی اروپا تا اتحادیه اروپا
۴۶۱		پیمان ماستریخت
۴۶۳		گسترش در ۱۹۹۵
۴۶۶		اروپای شرقی: آخرین نقش‌های توتالیتراریسم
۴۶۶		بنیان‌های وضع «بنو» «دین برژنف» و سند هلسینکی
۴۶۸		دموکراسی‌های جدید: جستجوی استقلال
۴۷۱		اعتراض آشکار به مدل «دین» در حوضه این کشور
۴۷۳		پیشگامی لهستان در اعتراضات جنبش «بی‌تنگی»
۴۷۸		تنش‌زدایی بین‌المللی و فروپاشی کمونیسم
۴۷۹		وضعیت جدید بین‌المللی: چالش رونالد ریگان: استراتژی میخائیل گورباچف
۴۸۲		لهستان و مجارستان: عقب‌نشینی کمونیسم
۴۸۶		فروپاشی جمهوری دموکراتیک آلمان و اتحاد مجدد آلمان
۴۸۸		گذار دموکراتیک در چکسلواکی، بلغارستان و رومانی
۴۹۲		پایان اتحاد شوروی و «سوسیالیسم واقعی» در اروپا
۴۹۴		دوران پس از کمونیسم در اروپای مرکزی و شرقی
۴۹۴		دموکراتیک‌سازی محدود
۴۹۶		رویارویی‌های قومی در شوروی سابق و دموکراسی‌های خلق سابق
۵۰۰		تراژدی یوگسلاوی
۵۰۲		آینده اتحادیه اروپا

فصل یازدهم: تمدن اروپایی در نیمه دوم قرن بیستم..... ۵۰۹

روند صمودی و نزولی افزایش جمعیت..... ۵۱۰

تحولات اجتماعی در «سی سال شکوهمند»..... ۵۱۳

۵۱۳	تغییرات ساختاری در جوامع اروپایی
۵۱۶	طبقه متوسط اروپا با تفاوت‌های بارز اجتماعی و جغرافیایی
۵۱۸	زندگی روزمره و عادات اجتماعی
۵۱۸	شهرنشینی و جامعه مصرفی
۵۲۰	تحولات فرهنگی و تغییر در رفتارهای اجتماعی
۵۲۳	یکسان‌سازی سطح و سبک زندگی و محدودیت‌های آن
۵۲۵	جوامع دستخوش بحران
۵۲۵	شه‌نشینی نابسامان
۵۲۶	هدید آلودگی‌ها
۵۲۷	صنعت‌زدایی، بیکاری و خشونت: مصایب جامعه پسا صنعتی
۵۲۹	فرهنگ توده‌ای: فرهنگ برای توده‌ها؟
۵۲۹	مؤلفه‌های فرهنگ توده‌ای
۵۳۰	خرده فرهنگ و انذار
۵۳۴	کتاب کالا
۵۳۵	دموکراتیک‌سازی فرهنگ
۵۳۷	روندهای عمده حاکم بر خصوصیات هنری و هنری
۵۳۷	روشنفکران، از تمهد سیاسی و حمایت رسانه‌ای
۵۴۲	درخشش و زوال ادبیات اروپا
۵۴۴	هنر در شهر
۵۴۶	هنرهای تجسمی: از انتزاع تا هنر عامه‌پسند
۵۵۱	موسیقی آوانگارد
۵۵۲	احیا و از نفس افتادن عادات‌های فرهنگی توده مردم
۵۵۲	مؤلفه‌های فرهنگ توده‌ای
۵۵۲	تلویزیون، داستان مصور، موسیقی عامه‌پسند
۵۵۶	عصر طلایی سینمای اروپا
۵۵۹	«موج نو»
۵۶۰	عصر سینمای مصرفی
۵۶۳	نتیجه‌گیری
۵۷۱	نمایه

یادداشت برج

اروپا را می‌توان فلسفه پست تحولاتی تصور کرد که در سه قرن اخیر در جهان روی داده‌اند. افکار و اندیشه‌هایی که در این مدت نقاط عطف مهمی را در تاریخ رقم زدند، همگی از این قاره سر برآمده‌اند. دوران نوزایی و اصلاح دینی با قرار دادن انسان در محور امور، به عصر خردگویی منتهی شد. اندیشه پیشرفت زائیده این تفکر بود که انسان قادر به تغییر محیط زندگی خود و سامان دادن به آن با استفاده از نیروی خرد است. پیشرفت‌های به دست آمده در جهت تسهیل حمل و نقل دریایی و نیز ادوات جنگی در کنار روحیه مبارزانه و کسب سود از طریق تجارت، زمینه را برای کشف سرزمین‌های جدید، ایجاد مستعمرات در سرزمین‌های ماورای بحار فراهم آورد. قدرت‌های استعماری همگی اروپایی بودند: پرتغال، اسپانیا و هلند در مراحل اولیه و انگلستان و فرانسه در مرحله بعدی؛ تلاشی بی‌امان برای سروری بر جهان را آغاز کردند. بدین ترتیب، در اواخر قاره و در خارج از آن رقابت میان این قدرت‌ها به منازعات و کشمکش‌های فراوان گاه سرنوشت‌سازی منجر شد. در خود قاره، بر اساس نظام موازنه قوا، تلاش می‌شد هیچ قدرتی آن قدر توانمند نشود که بر کل قاره تسلط یابد. در خارج از آن نیز رقابت برای کسب مستعمرات بیش‌تر و حفظ آن‌ها، بازی‌های بزرگی را میان قدرت‌ها رقم زد. در این میان، دو کشوری که تنها پس از طی فرایند وحدت در نیمه دوم قرن نوزدهم توانسته بودند به قدرتی قابل اعتنا تبدیل شوند، یعنی آلمان و ایتالیا، خود را

در این رقابت مغبون یافتند و برای جبران عقب‌ماندگی خود وارد بازی‌هایی شدند که در نهایت به جنگ جهانی اول ختم شد. رویدادهای این جنگ و به ویژه وقایعی که در سال پایانی و انتهای آن رخ دادند، فضایی جدید در قاره پدید آوردند. بن‌بستی که طرف‌های درگیر در جنگ خود را در آن یافتند، با ورود قدرتی نوظهور از قاره جدید گشوده شد. اندیشه مارکسیسم که حاصل عملکرد بی‌ملاحظه نظام سرمایه‌داری در غرب بود، بر خلاف انتظار، در روسیه عقب‌مانده، دستمایه‌ای برای انقلاب شد. از سوی دیگر، شکست قوای محور نیز نقشه اروپا را دگرگون ساخت. و اما رنوری بزرگ عثمانی و اتریش-مجارستان تجزیه شدند و از دل آن‌ها کشورهای جدیدی بیرون آمدند. همچنین تحقیر آلمان در ورسای، حس انتقام‌جویی را در این کشور شورش‌آمیز ساخت. مهم‌ترین واقعه سال‌های پس از جنگ جهانی اول در اروپا، آثار مخرب بزرگ بر اقتصاد منطقه و تضعیف گرفتن اندیشه‌های فاشیستی بود. تحمیل غرامات سنگین بر آلمان و رو به وخامت نهادن وضعیت اقتصادی در این کشور که با توطئه و همکاری بی‌سابقه‌ای همراه بود، دموکراسی شکننده وایمار را از پا درآورد و در مسان روی کار آمدن دولتی فاشیستی در این کشور شد. پیش‌تر، چنین دولتی در ایتالیا بر کار آمده بود، یعنی کشوری که نتوانسته بود در پایان جنگ جهانی اول در متفقین غایبی را که انتظار داشت، به جنگ آورد و در بحران اقتصادی دست و پا می‌زد. در این مع، تفکر افراطی فاشیسم در دو کشوری فرصت‌نشو و نمایافت که احساس خوارگی و نیز مصایب اقتصادی، مردم را شیفته رهبران مردم‌فریبی کرد که راهی جدید برای نجات عرضه می‌کردند. هیتلر در جستجوی فضای حیاتی برای رایش سوم، طی شش سال جنگ را به خاک و خون کشید. جنگ جهانی دوم، از خود، اروپایی بی‌رمق و دویاره بر جای گذاشت و رهبری جهان را به دو ابرقدرتی واگذار کرد که موقعیشان بر اثر این جنگ ارتقا پیدا کرده بود. کشورهای شرق اروپا به اقمار شوروی بدل شدند و غرب اروپا برای احیای اقتصاد و تأمین امنیت خود به ایالات متحد متکی شد. ضعف قدرت‌های اروپایی استعمارزدایی را به دنبال داشت و بدین‌سان اروپا از جایگاه رفیع خود و نقش تعیین‌کننده‌اش در تحولات جهانی به زیر کشیده شد.

حال، اروپایی که زخم کهنه دو جنگی را بر تن داشت که دو قدرت عمده آن، آلمان و فرانسه را رو در روی هم قرار داده بود، تنها چاره را در آن دید که از طریق وابستگی متقابل منابع اقتصادی از خطر بروز مجدد جنگ جلوگیری کند و نیز برای مقابله با تهدیدات از جانب شرق و بازیافتن قدرت و نفوذ از دست رفته خود، راه همگرایی را به صورت تدریجی و گام به گام در پیش گیرد؛ تنها راه نجات وحدت بود. این وحدت آن گونه که زمانی ناپلئون و هیتلر در پی آن بودند، با زور به دست نیامد، بلکه با اراده قدرت های اروپایی و بنابر ضرورت در پیش گرفته شد. اینک بیش از شصت سال از تأسیس جامعه زغال سنگ و فولاد اروپا می گذرد. روبرو همگرایی در اروپا، به ویژه پس از تحولات مربوط به سقوط دیوار برلین و رویایش اتحاد شوروی و رژیم های اقماری آن در اروپای مرکزی و شرقی، عمق و گسترش یافته است و از مراحل اتحادیه گمرکی و بازار مشترک بسیار فراتر رفته است. ایجاد بازار واحد و پول واحد، مرزها در آن برداشته شده و گستره آن تقریباً تمامی قاره را فرا گرفته است. با وجود این، بحران های چرخه های اقتصاد سرمایه داری، اتحادیه اروپا را از ثبات خود مصون باقی نگذاشته است و موجب بروز شکاف هایی در کشورها و ان عضو شده و بار دیگر احساسات ناسیونالیستی را در این کشورها بیدار کرده است. حال آن که در شرایط کنونی و با توجه به خیزش قدرت های نوظهوری مانند چین، هند، اگر اروپا بخواهد در معادلات بین المللی نقش ایفا کند، جز ادامه مسیر همگرایی دستیابی به وحدت سیاسی چاره دیگری ندارد.

کتاب حاضر، تألیف سرژ برستاین، مورخ و مدرس مؤسسه مطالعات سیاسی پاریس و پییر میلزا، استاد ممتاز دانشگاه و مدرس مؤسسه مطالعات سیاسی پاریس، تاریخ پرفراز و نشیب اروپا از قرن نوزدهم تا روزگار ما را تحلیل می کنند و خواننده را با جریانات و روندهای تأثیرگذار در شکل دهی به رویدادهای عمده اروپا آشنا می کند. خواندن این کتاب از این جهت می تواند مفید واقع شود که پشتوانه تاریخی مهمی برای تحلیل بهتر وقایع امروز اروپا فراهم می سازد.

پیروز ایزدی

زمستان ۱۳۹۲

پیشگفتار

مطمئناً تاریخ اروپا از قرن بیستم آغاز نمی‌شود، اما این قرن برای اروپا نقطه عطفی بود که به پیدایش آئین برای ملت - دولت‌ها انجامید. این ملت - دولت‌ها کوشیدند هویتی را که زایندهٔ این ملت‌ها مشترک بود، در قالب واحدی منسجم بریزند؛ فرایندی که تنها در طلوعه قرن بیست و یکم به ثمر نشست.

واقعیت این است که هویت اروپایی بیش از این که اروپاییان از آن آگاهی یابند، وجود داشت. این هویت بر مبنای دینی، فکری پی‌درپی به میراث نهاده‌شده از اندیشهٔ یونان، ساختار حقوقی دولت رومی، مسیحیت، انقلاب اومانیستی و ثمرهٔ آن و نیز تفکر انتقادی، در بطن جنبش عظیم شک و تردید از قرن شانزدهم تا قرن نوزدهم انسان را در مرکز تأسیس اجتماع قرار داد. کار را از کلیهٔ پیامدهای آن منتفع ساخت. تأکید فلاسفهٔ انگلیسی در قرن هفدهم بر «قوة طبیعی بشر» و حفظ آن که هدف کلیهٔ جوامع قرار گرفت، بنیان‌های نظم سیاسی، اجتماعی و فکری آن زمان را که متکی بر حق الهی بود، دگرگون ساخت. جریان «فکری نو» الهام از جنبش علمی ناشی از تفکر انتقادی شکل گرفت؛ تفکری که تنها به یقینی را می‌پذیرفت که خرد بر آن مهر تأیید زده باشد. این جریان به اهرمی تبدیل شد که بر ویرانه‌های رژیم کهن که در حال فروپاشی بود، جامعه‌ای مدرن بنا کرد که با اصول جدید متناسب بود. بی‌شک، این تحول مختص غرب قارهٔ اروپا بود که نقش پیشگام را بازی می‌کرد و انقلاب‌های انگلستان در قرن هفدهم و انقلاب‌های قرن

هجدهم در آمریکا و فرانسه نشانه‌های بارز آن بودند اما در جریان قرن نوزدهم و به رغم موانع ایجادشده از سوی جوامع کهن و پادشاهی‌های اقتدارگرا، این اصول جدید، خواه‌ناخواه، به مرکز و شرق اروپا سرایت کرد. حاصل این امر رشته‌ای از جنگ‌ها و انقلاب‌ها و افزایش تنش‌های گوناگون تا زمان رویارویی بزرگ جنگ جهانی اول بود که در جریان آن به نظر می‌رسید اروپا در شرف ویرانی است.

بنابراین آیا هویت اروپایی عبارت است از تاریخی «مملو از خشم و هیاهو» و رشته‌ای پایان‌ناپذیر از حوادث خونین که کینه‌ای تسکین‌ناپذیر به وجود آورد و بر اثر آن مردمان اروپا یکدیگر را سبانه کشتند؟ مطمئناً این‌گونه نبوده است؛ جنگ‌ها و انقلاب‌ها خود گویای تجربه‌ای مشترکند. در ورای این تفرقه و رویا زبی، ریم سرنوشتی مشترک مشاهده می‌شد. اروپای تجار و بازرگانان، اروپای اربابان، اروپای صومعه‌ها و زیارتگاه‌ها، اروپای دانشمندان، اروپای هنرمندان و اروپای پادشاهان بزرگ سیاسی، در پس پرده، واقعیت دیگری جز آن چیزی را به نمایش می‌گذاشتند که به دولت‌ها، قدرت‌ها و مرزها مربوط می‌شد. جریان‌های فراملیتی ورای ملت‌ها و با رغم گسست‌های متناوب ناشی از منازعات به وجود آمدند، گسترش یافتند و ادامه پیدا کردند. به گروه‌های کوچک شرکت‌کننده در آن‌ها ثابت کردند که در پشت سر همه آن موروثی، همبستگی پنهانی وجود دارد.

وقوع دو جنگ جهانی با منشأ اساساً اروپایی که زخمی عمیق بر پیکر اروپا بر جای نهاد و باعث شد تا این قاره نفوذ خود را در سراسر جهان از دست بدهد، این ضرورت را به وجود آورد تا سیاستمداران اروپا ایده «هویت اروپایی» را که تا آن زمان تنها در میان نخبگان مطرح بود، در قالب هدفی ملموس در سطح کنش دولت‌ها درآورند. این هدف بر آن بود تا از همبستگی‌های به دست آمده به عنوان اهرمی برای ایجاد جامعه‌ای استفاده کنند که هر چند محتوا، ساختار و اهداف آن معین نشده بود، با وجود این، کشورهای اروپایی را با این چالش روبرو می‌ساخت که با اتکا به ظرفیت‌های خود، بر گوناگونی‌ها، تضادها و خطرات رویارویی‌هایشان با یکدیگر، فائق آیند تا موجودیتی جدید بنا نهند و از ایده اروپا به اروپایی بر ساخته‌شده گذر کنند. این اقدام در دست انجام، با مشکلات و شکست‌ها و عقب‌گردهایش موضوع کتاب حاضر است.